aan de zonen van mijn leermeester en aan de leerlingen die verklaard hebben zich aan de regelen van het beroep te zullen houden, aan hen allen zal ik de grondslagen van de kunst leren.

- Al hetgeen mij ter kennis komt in de uitoefening van mijn beroep of in het dagelijks verkeer met mensen en dat niet behoort te worden rondverteld, zal ik geheimhouden en niemand openbaren. Moge ik, als ik deze eed getrouwelijk houd, vreugde vinden in mijn leven en in de uitoefening van mijn kunst, maar moge het tegenovergestelde het geval zijn indien ik hem schend.
- Ik zal mij verre houden van iedere welbewuste slechte daad en van elke verleiding, in het bijzonder van de geneugten der liefde met mannen of vrouwen, of zij vrij zijn of slaaf."

2. Ebels, prof. Dr. E.J., Ned Tijdschr Geneeskd. 1986:130:809-10
3. Nederlandse artseneed (2003)
   Ik zweer/beloof dat ik de geneeskunst zo goed als ik kan zal uitoefenen ten dienste van mijn medemens. Ik zal zorgen voor zieken, gezondheid bevorderen en lijden verlichten. Ik stel het belang van de patiënt voorop en eerbiedig zijn opvattingen. Ik zal aan de patiënt geen schade doen. Ik luister en zal hem goed inlichten. Ik zal geheimhouden wat mij is toevertrouwd. Ik zal de geneeskundige kennis van mijzelf en anderen bevorderen. Ik erken de grenzen van mijn mogelijkheden. Ik zal mij open en toetsbaar opstellen. Ik ken mijn verantwoordelijkheid voor de samenleving en zal de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de gezondheidszorg bevorderen. Ik maak geen misbruik van mijn medische kennis, ook niet onder druk. Ik zal zo het beroep van arts in ere houden.
   Dat beloof ik.
   of
   Zo waarlijk helpe mij God* almachtig.

   * Gekozen is voor de algemene formulering 'God', waarbij studenten afhankelijk van hun geloofsovertuiging de naam van hun God in gedachten kunnen invullen.

De scoop op …

S. Zwikker

Koen Harmsma

Na de vorige keer de scoop op een jonge collega gehad te hebben die net begonnen was in het vak, wordt de scoop ditmaal gericht op onze ervaren collega medisch adviseur én collega GAVscoop-redacteur Koen Harmsma. Het gesprek vindt plaats in zijn werkkamer met opvallende lege planken in de boekenkast. Dat komt omdat Koen sinds 31 december 2020 (bijna) gestopt is met het werk als medisch adviseur.

Maar om te beginnen bij het begin: waarom heb jij ervoor gekozen om arts te worden?
Ik ben opgegroeid in een huisartsengezin in Rotterdam. Mijn vader was huisarts, mijn moeder huisvrouw en daarvoor apothekersassistente. Het bleek dat ik niet al te stom was, daarom was het vanzelfsprekend dat ik medicijnen zou gaan studeren. Als kind had ik niet speciaal een grote behoefte om mijn medemens te genezen, maar dit ging vanzelf. Mijn vader kon als huisarts zelf zijn opvolger kiezen, dus het idee was dat ik de praktijk van mijn vader zou overnemen. Dit klonk als een leuke gedachte, eventueel zou ik zelfs een tijdje met mijn vader kunnen samenwerken. Op mijn elfde jaar ging ik naar het gymnasium. Ik kreeg te maken met een vreselijke wiskundeleraar. Zijn naam is bij bekenden van vroeger nu nog berucht. Hij schold je uit als je de som niet begreep, hij was geen pedagoog. Ik was een echte alfa en bleef in de vierde klas op wiskunde zitten. Toen ik een jaar later opnieuw bijna bleef zitten op hetzelfde vak mocht ik door op voorwaarde dat ik een alfapakket koos. Dat betekende dus dat geneeskunde van de baan zou zijn en dat ik mijn vader niet kon opvolgen. Gelukkig werd ik gered door de Mammoetwet van minister Deetman (1968), welke het mogelijk maakte om drie vakken in te halen in het eerste studiejaar en dan toch te starten met de studie geneeskunde. Ik rondde mijn gymnasium af met hoge cijfers voor Plato en Vergilius, daar ben ik nog steeds trots op.

Waar heb je je studie geneeskunde gevolgd?
In 1961 startte ik in Leiden, ik was bijna negentien

jaar. Mijn plan was om lid te worden van het corps, mijn propedeuse te halen en die drie vakken in te halen. Dat bleek toch wel een lastige combinatie. Ik liep weer tegen het feit aan dat ik een alfa ben. Organische chemie was wel erg ingewikkeld, ik wist nog net de C, H en O te herkennen, maar met moeite is het toch gelukt om de drie inhaalvakken te halen. Als ik daarnaast ook nog mijn propedeuse wilde halen had ik nog een 9 of 10 nodig, dus ik was zo verstandig om geen propedeuse-examen te doen, zodat ik er niet voor kon zakken. Vervolgens heb ik zonder problemen mijn studie doorlopen en in 1969 was ik semi-arts. In hetzelfde jaar ben ik getrouwd met Leonieke en een jaar later deed ik artsexamen.

En toen mocht je aan de slag als arts…
Ik moest eerst nog in militaire dienst. Ik kreeg een baantje bij de Indelingsraad in Breda. Hiernaast had ik tijd over die ik gebruikte om keuringen te doen voor de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Wij hadden het goed. Leonieke was in die tijd secretaresse bij een hoogleraar, zij heeft de oprichting van de medische faculteit Rotterdam meegemaakt. Mijn plan om daarna huisarts te worden was inmiddels iets minder zeker, omdat mijn vader overleed in het tweede jaar van mijn studie, hij was 53 jaar. Mijn toekomstverwachting om samen met hem een praktijk te beginnen viel dus weg. Ik heb nog even overwogen om mijn studie af te breken, maar heb deze uiteindelijk toch afgemaakt. Na de diensttijd ben ik als waarnemend huisarts gestart in Beetsterzwaag waar mijn grootouders vandaan kwamen. Terwijl de huisarts ging jagen reed ik visites in een 2CV. Dan kwam ik ergens aan en vroegen ze of ik nog even kon wachten want de ‘patiënt’ was nog niet terug uit school. Dit paste me niet zo goed. Gelukkig werd ik toen gebeld door de opleider chirurgie van het Bergwegziekenhuis in Rotterdam met de vraag of ik belangstelling had voor de opleiding. Ik had destijds in dat ziekenhuis een goed cijfer behaald voor mijn coschap chirurgie en ik had blijkbaar zo’n goede indruk gemaakt dat ik daar direct kon beginnen. In 1978 werd ik geregistreerd als chirurg. In totaal heb ik dit werk ongeveer twintig jaar gedaan totdat het kleine ziekenhuis waar ik werkte zijn deuren moest sluiten.

Wanneer ben je begonnen als medisch adviseur?
Via via ben ik medisch adviseur geworden bij Stichting Rechtsbijstand Interpolis, dit was in 1993. Zij hadden vóór mij een huisarts in dienst die het te druk kreeg. Ik kreeg van hem een briefje met de namen van een paar expertiseurs en het advies goed de polisvoorwaarden te lezen en dat was het. Ik begon volledig blanco aan dit werk, van de AMA-Guides had ik nog nooit gehoord. Ik ben op zoek gegaan naar iemand die mij wegwijs kon maken en kwam terecht bij Phons Schröder. Die gaf mij enkele mappen met informatie over het vak en attendeerde mij op die verschillende cursussen die gegeven werden. Tijdens de cursussen in hotel Erica heb ik veel geleerd en -niet onbelangrijk- mijn collega’s leren kennen, vooral tijdens de gezellige borrels samen. Dat je je collegae van de wederpartij kent en waardeert vind ik een groot voordeel.

Hoe zag jouw werk er op dat moment uit?
Ik werkte twee dagen op kantoor in Tilburg en ging met grote koffers vol dossiers naar huis om daar de rest van de dagen te werken. Ik werd later geholpen door huisarts/jurist Arie de Jong uit Goirle aan wie ik veel te danken heb gehad toen ik maandenlang niet kon autorijden wegens rugproblemen. Hij heeft ervoor gezorgd dat ik ondanks de klachten aan het werk kon blijven. Zijn zoon bracht de koffers met dossiers. Ik was zzp’er dus dat was heel fijn. Ze waren daar bij Interpolis heel ver mee, zelfs flexplekken werden toen al besproken. Ik was de enige medisch adviseur in dat bedrijf en door een vriendschap tussen de directeuren van Interpolis en die van Centraal Beheer werd ik ook in Apeldoorn de medisch adviseur voor de rechtsbijstand. Toen de beide bedrijven fuseerden en men mijn werkzaamheden uitbesteedde aan drie externe bureaus ben ik voor twee van deze bureaus gaan werken. Zo kwam ik terecht bij de Medisch Adviseurs Rechtsbijstand (MAR) waar ik veel van Joop Fouchier heb geleerd over het raakvlak tussen het medische en het juridische. Ook ben ik in die tijd bij de Medisch Advies Groep (MAG) Bussum gaan werken, waar ik vanaf het begin heb meegemaakt hoe Elsbeth Mattern en Carlien Hutchison Medas/MAG hebben opgebouwd tot een belangrijke speler in het veld met vooral een hele prettige sfeer. Dit ging erg goed, er was veel werk. In die tijd ben ik op zoek geweest naar een mooi plekje om te wonen aan het water, hetgeen meermalen op een teleurstelling uitliep door bodemverontreiniging en dergelijke. En dat tegelijk tot hilariteit leidde tijdens de wekelijkse lunch met collega’s Jan van Cappellen, Petr Pliva en Juul Meulenkamp. Uiteindelijk vonden we een klein huisje op een stuk grond in Den Ilp. Dat hebben we gekocht en daar hebben we ons huidige huis laten bouwen. Ik ben daar buitengewoon tevreden. Het is rustig, we hebben een steiger, we kunnen zo het water op en we zijn in vijftien minuten in Amsterdam.

Je hebt bijna dertig jaar als medisch adviseur gewerkt. Hoe houd je dat vol?
Ik begrijp er ook niks van, het was vreselijk wennen in het begin zonder patiënten en zonder directe collega’s. Maar in de loop van de jaren ben ik het leuk gaan vinden en interessant. Natuurlijk zijn er nadelen, bepaalde dingen komen wel erg veel voor. Ik heb altijd alleen rechtsbijstand gedaan. Dit wordt door sommige collega’s gezien als ‘wat minder’, maar volgens mij is het juist moeilijker. Je moet meer balanceren tussen iets voor de mensen betekenen en toch niet met de wolven meehuilen, geen onzin verkopen.

Heb je na al die jaren adviezen voor je collega's?
Jazeker! Probeer de grote lijnen te zien, niet zeveren en zeuren over kleine irrelevante zaken, niet te veel phishing expeditions (dat iemand tien jaar eerder klachten had die een verband zouden kunnen hebben met de klachten van nu en erover blijven doorzagen). Ik vind dat zonde van de tijd en contraproductief, het is ook niet verstandig. Ik vind dat we rekening moeten houden met mensen die buiten hun schuld klachten hebben gekregen, dit is voor hen een knik in hun leven. Al beleven wij deze klachten soms als imaginair, wij moeten hier serieus mee bezig zijn zonder alles direct voor waarheid aan te nemen. Ik erger me aan het gekissebis over kleinigheden. Sommige dossiers lopen al jaren. De wederpartij kan best de ethiek hebben dat er geen geld mag worden weggegooid, maar in de praktijk wordt wel erg bureaucratisch omgegaan met regels en ditjes en datjes.

Waar komt dit vandaan denk je?
Toen ik ging werken als medisch adviseur eiste de werkgever dat je een aantal jaren klinische ervaring moest hebben, anders kon je geen goede medisch adviseur worden. Ik vind dit een terecht standpunt. Tegenwoordig specialiseren basisartsen zich tot verzekeringsarts en gaan daarna aan de slag als medisch adviseur zonder ooit klinisch te hebben gewerkt. Zij bijten zich vast aan regels en kijken niet naar de contect. Mensen kunnen reële klachten hebben zonder dat er iets afwijkends gevonden wordt. Met moderne diagnostiek als MRI-scans en CT-scans is dit wel makkelijker, maar het blijven allemaal mensen, die verschillend kunnen reageren op verschillende gebeurtenissen. Als medisch adviseur van het slachtoffer had ik het gevoel dat ik iets deed, dat ik mee kon helpen aan gerechtigheid voor de slachtoffers. Natuurlijk zijn er ook vervelende zaken en vervelende mensen, maar in de praktijk lijken veel collega's van verzekeraarszijde met een bepaalde paranoia te kijken. Zij denken dat het allemaal oplichters zijn die uit zijn op geld. Dat idee heeft mij gelukkig nooit bevangen, anders had ik het niet ruim 25 jaar vol kunnen houden. Het is jammer dat de medisch adviseurs tegenwoordig veelal uit de verzekeringsgeneeskunde komen. Ze denken teveel in protocollen en richtlijnen en te weinig aan de mensen zelf. Die benadering is niet goed. Door wat er allemaal bijgehaald wordt zien ze door de bomen het bos niet meer. We moeten terug naar de basis: welke klachten heeft iemand en is er een aannemelijk verband met het ongeval. Wat ik heel leuk vind zijn medische aansprakelijkheidszaken. Dan komt mijn jarenlange klinische ervaring van pas. Ik weet hoe men daar denkt en handelt. Het werk wordt moeilijker, alle adviezen in de rechtsbijstand worden tegenwoordig voorgelegd aan het slachtoffer zelf en de laatste tijd loopt dit wel wat uit de hand. Er wordt steeds vaker gevraagd het advies aan te passen, vaak om onbenullige dingetjes. Daarom ben ik soms wel blij om ermee te stoppen.

Hoe voel je je als medisch adviseur van de belangenbehartiger binnen de GAV? Kan de GAV iets doen om te bevorderen dat er meer medisch adviseurs van slachtofferzijde lid worden?
Er zijn maar weinig mensen die werken bij de rechtsbijstand, een stuk of tien tot maximaal dertig naar mijn idee, dat vind ik jammer. Ik heb wel eens gedacht dat er een soort onderafdeling zou moeten komen voor mensen die alleen rechtsbijstand doen. Tijdens vergaderingen en ook in mijn ICT-groep ben ik één van de weinigen die rechtsbijstand doet. Het zou met een groep gelijkgestemden makkelijker zijn om te praten over problemen in dit specifieke vakgebied. Op sommige vlakken is dit werk natuurlijk wel makkelijker, je hebt minder gedoe rondom geheimhouding en minder kans op tuchtzaken. Ik heb één keer een tuchtklacht gehad, die is zelfs niet eens voorgekomen.
Ik heb me wel altijd thuis gevoeld bij de GAV, ik kon altijd goed opschieten met potentiële tegenstanders. Het is goed zakendoen als je elkaar kent, zonder natuurlijk de belangen uit het oog te verliezen. Ik heb nooit toegegeven omdat mijn collega zo vriendelijk was. Geen onzin uitkramen en redelijk blijven is mijn devies, van de tegenpartij verwacht ik ook dat deze redelijk is. Waar het om gaat, is dat op een fatsoenlijke termijn de schade zo afgewikkeld wordt dat iedereen zich er redelijkerwijze in kan vinden. Niemand is gebaat bij langdurige discussies, het maakt de afhandeling duurder en het slachtoffer is er niet mee geholpen.

Heb je wel eens contact met het slachtoffer zelf?
Ik ben adviseur van de jurist, die is de tussenpersoon. Zo werkt het nu eenmaal, al zou soms rechtstreeks contact beter zijn. Ik zie wel eens mensen, maar daar zit een prijskaartje aan, dus daar zitten de meeste verzekeraars niet op te wachten.

We spraken al eerder over zaken die iets te veel voorkomen, de WAD-zaken. Wat zou jij met jouw ervaring hierover kunnen adviseren aan je collega's?
Er is niet één WAD-patiënt, elk advies is persoonlijk. We moeten er wel eens om lachen, die mensen die heerlijk in hun vel zaten en na een minimaal ongeval niks meer kunnen. Maar vanuit de kliniek weet ik dat iedereen anders reageert. Een voorbeeld: op de spoedeisende hulp kwam eens een meisje van achttien jaar oud voor een simpele venapunctie. Ze reageerde volledig hysterisch, het was een ramp, het bloed zat op de muren. Natuurlijk zijn er situaties waarvan ik denk: hier klopt iets niet. Er zijn ook veel situaties waarvan ik denk dat het heel onwaarschijnlijk is dat iemand zulke ernstige klachten ondervindt na een minimaal ongeval, maar ik geloof er wel in. Ik adviseer de mensen om in beweging te blijven. De halskragen zijn gelukkig al lang verdwenen. Maar het komt voor dat mensen klachten houden, de klachten hoeven niet altijd over te gaan.

Komt dat dan volledig door het ongeval?
Nee, dat geloof ik niet. Er is geen relatie tussen de impact en de klachten. Vroeger heb ik in de kliniek al geleerd dat ik zelf geen maatstaf ben. Ik kan me vaak niet voorstellen dat mensen zo kermen en doen, daarom kan ik ze niet naar mijn eigen maatstaven beoordelen. Het hindert me dat zo snel 'whiplash' geroepen wordt. Mensen raken daar erg op gefixeerd en denken de rest van hun leven nek- en hoofdpijn te zullen houden. Zelfs neurologen dragen daar aan bij, want voor commotio geldt hetzelfde verhaal. Het houdt mij ook op de been om te bedenken dat de meeste slachtoffers leken zijn, zij kunnen het niet helpen dat ze nergens van weten. Dus als de fysiotherapeut roept dat ze een whiplash hebben geloven ze dat. Veel mensen worden door behandelaars in die rol gedwongen en komen daar moeilijk weer uit. En dan komen daar nog de alternatieve genezer bij, praat me er niet van. Je wordt hier echt een diplomaat in het werk om alles goed te formuleren. Je moet wel eerlijk blijven en dat heb ik naar mijn idee aardig gedaan.

Leonieke is niet alleen je echtgenote, maar ook in het werk zijn jullie verbonden, is het niet?
Leonieke heeft de laatste jaren dictaten voor me uitgewerkt, zij zit dan in de kamer naast me te werken. Zij is heel handig met tekstverwerken. Zij heeft dat geleerd tijdens het werk als secretaresse in het toenmalige Dijkzigtziekenhuis en later bij Wolters Kluwer. Binnen de kortste keren was ze daar secretaresse van de CEO. Ik ben echt heel trots op haar, al mag ik dat van haar niet hardop zeggen.

Jullie nemen de laatste jaren ook regelmatig een welverdiende pauze.
We gaan al jaren in januari een aantal weken naar Albufeira. We ontmoeten daar een gezellig groepje, onder andere Jan en Nanke van Cappellen, heel gezellig is het daar. Lekker in je T-shirt in het zonnetje. Ik word dan weer mooi bruin, dat vindt Leonieke zo mooi. Het is heel jammer dat we dit jaar niet kunnen gaan, maar dat is niet anders. We huren daar een huisje met een terras in de zon, ik lees dan heel veel. Ik denk dat ik nu ik niet meer werk meer ga lezen en wellicht pak ik zelfs de boeken van Homerus weer eens op. Ik heb altijd een grote interesse gehad in mythologie en geschiedenis.

Over boeken gesproken: Je hebt er nogal wat verzameld door de jaren heen. Hoe is dat zo gekomen?
In mijn chirurgietijd heb ik veel boeken gekocht, alle standaardwerken. Ik vind het gewoon fijn om boeken te hebben. In de loop van de jaren heb ik telkens nieuwe boeken gekocht om een beetje bij te blijven. Ook al kan je tegenwoordig op internet alles opzoeken, ik hou gewoon van boeken. Ik probeer bij te blijven, ook in zaken als longziekten, fysische chemie en dergelijke. Voor de medische aansprakelijkheid heb ik veel boeken aangeschaft over complicaties op allerlei gebieden. We zijn nu aan het opruimen. Ik heb de werken zelfs al aangeboden aan de universiteitsbibliotheek, maar die hadden geen belangstelling. Heel zonde is dat. Als er iemand interesse heeft hoor ik dat graag!

Waar ga je je naast lezen (en opruimen) na je pensioen mee bezighouden?
Ik ben verslingerd aan films. Die draai ik af in de huisbioscoop. Ik houd van goede films, misdaadfilms, zoals 'The Irishman'. Leonieke roept dat ik altijd naar schietfilms wil kijken, maar dat is niet zo. Verder speel ik trompet, niet zo goed hoor, dat ga ik weer meer doen. Bij mooi weer kunnen we gaan varen in onze boot of rondrijden in mijn zestig jaar oude rode Austin Healey Frogeye. Ik zou graag meer gaan schilderen en tekenen, dat heb ik vroeger veel gedaan. Ook speel ik graag biljart, dat kan in de hobbykamer. Of ik ga een cursus volgen, ik heb een blauwe maandag rechten gestudeerd aan de Open Universiteit, dat beviel goed. Ik ga in elk geval niet naar buiten zitten staren. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik heel hard werkte, maar ik was wel altijd bezig. Ook in het weekend, het werk was nooit klaar. Er was altijd tijdsdruk, wat dat betreft is het goed om te stoppen.

Het is wel een rare tijd om zo'n lange periode als medisch adviseur af te sluiten.
Dankzij een opdrachtgever die nog niet helemaal geaccepteerd heeft dat ik ben gestopt heb ik nog wat dossiers af te ronden, daar kon ik toch geen nee tegen zeggen. Eigenlijk zou ik het liefst alle spullen willen kunnen weggooien, die richtlijnen bijvoorbeeld, maar aan de andere kant vind ik het moeilijk om helemaal afscheid te nemen. Ik vind het bijvoorbeeld heel leuk om nog even in mijn ICT-groep te blijven en de GAV-vergaderingen vond ik altijd erg gezellig, ik hoop dat ik daar nog een tijdje kan blijven komen. Ik blijf ook nog wel even in de GAVscoop-redactie. Het afscheid bij mijn opdrachtgevers was natuurlijk gek, ik zou nog graag een keer gaan eten met een paar gezellige mensen, maar dat kan nu niet. Hopelijk komt dat alsnog.

Een slotvraag: heb je voor ons een levensles of een lijfspreuk?
Jazeker, dat is een uitspraak die vermoedelijk aan Erasmus kan worden toegeschreven: 'Aquila non captat muscas', ofwel de adelaar vangt geen vliegen. Dit is wat mij betreft een boodschap aan veel collega's. Niet omdat ik denk dat ik Erasmus ben of omdat ik denk dat ik een adelaar ben. Wat ik bedoel is dat als je je werk doet als adelaar, je je niet druk maakt om vliegen. Dit is een mooie levenswijsheid: maak je niet te druk om kleine dingen, kwalen en dergelijke, dat maakt het leven een stuk mooier!